

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

“Ja, technologie heeft een meerwaarde voor onderwijs. Maar eerst is een (decretaal) kader nodig op basis van wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van afstandsonderwijs.”

Afstandsleren: eerst even parkeren?

COC stelt zich ernstige vragen bij scholen die afstandsonderwijs systematisch willen inbouwen in het lessenrooster, wanneer de coronacrisis hen daartoe niet dwingt. De vraag is wat die scholen precies onder afstandsonderwijs verstaan en wat de meerwaarde is van de vorm waaronder zij dat willen organiseren. COC ziet namelijk ook een groot risico: het aantal ‘fysieke’ contacturen wordt afgebouwd, terwijl die momenten nu **nét kwalitatief onderwijs garanderen**¹.

COC begrijpt dat scholen zich al hadden voorbereid op afstandsonderwijs, aangezien begin juli werd verkondigd dat bij code geel maar vier dagen per week op school lesgegeven zou worden. Een aantal scholen vragen echter om structureel afstandsonderwijs te mogen invoeren. COC vraagt zich af hoe die scholen dat concreet zien. Moeten de leerlingen op een vast moment allemaal samen van thuis uit de les volgen, zoals bij Bednet (synchroon afstandsonderwijs)? Waar zit de pedagogisch-didactische meerwaarde van die organisatievorm? Waarom zou een school leerlingen allemaal op hetzelfde moment thuis achter een computer willen zetten, terwijl sommigen misschien geen eigen kamer hebben, het internet te traag is en de hond er rondloopt? En is het zo dat wie lessen online volgt, meer leert dan in de klas? Dat vandaag nog niet alle leerlingen met een tablet naar school gaan, is niet alleen een midde-lenverhaal.

Of kunnen de leerlingen zelf bepalen wanneer ze aan welke opdracht werken (asynchroon afstandsonderwijs)? Die organisatievorm is helemaal niet nieuw. Naast de 32 tot 36 lestijden per week moeten leerlingen namelijk al sinds mensenheugenis ook nog thuis leren en werken voor school. Voor de coronacrisis moest de leerling dat werk 's avonds na schooltijd, op woensdagnamiddag of tijdens het weekend doen. Dat noemde men toen huiswerk. Ook het zelfstandig verwerken van leerplandoelen hoorde daarbij en er werd al gewerkt met een computer en internet. Het resultaat van asynchroon afstandsonderwijs zou zijn dat leerlingen (minstens) vier lessen minder contactonderwijs hebben. Wat is de pedagogisch-didactische meerwaarde daarvan?

.....
1. Zie artikel 'In gesprek met de minister', vanaf pagina 8.

Onderwijskwaliteit voorop

Voor COC blijft fysiek collectief vormend onderwijs de basis voor kwalitatief onderwijs. Vanwege de veiligheid kon dat de voorbije maanden niet altijd en ook bij code oranje zal dat vanaf het secundair onderwijs maar deels mogelijk zijn. Maar die situatie aangrijpen om weinig doordacht het hele organisatie-model van ons onderwijs overhoop te halen, gaat voor COC een brug te ver. Zullen minder contacturen en minder rechtstreekse instructie de onderwijskwaliteit echt verbeteren? In veel tso- en bso-scholen is het aantal contacturen de voorbije jaren al verminderd van 36 uur naar 34 of 32. Die leerlingen kregen zo dus meer vrije tijd om aan 'afstandsleren' te doen. Is dat ook gebeurd?

Laten we bovendien niet vergeten dat ons onderwijs hoog scoort. Dat heeft ongetwijfeld ook te maken met het korte afstandsonderwijs: dat van in de klas. Stellen dat nu, na corona, het klassieke leren definitief eindigt en moet vervangen worden door vormen van differentiatie, is een stap in de verkeerde richting. Dat liet ik ook weten in een tweet die viraal zijn weg ging. We moeten namelijk vermijden dat leraren binnen de kortste keren afwezig zijn als gevolg van een spierscheur, doordat zij een te grote spreidstand moeten innemen om te differentiëren. Differentiatie is goed en nodig, maar kent ook zijn grenzen. Laten we eerst ernstig onderzoek voeren naar het effect van didactische werkvormen. COC is ervan overtuigd dat het fysiek samen leren op basis van een gepassioneerde getuigenis in een klaslokaal heel hoog zal scoren.

Parkeren, evalueren en verankeren

Het is positief dat minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) beaamt dat er rond afstandsonderwijs een akkoord in het lokaal onderhandelingscomité moet zijn, dat het afstandsleren maximaal één dag per week mogelijk is, dat het nodige materiaal aanwezig moet zijn én dat de school alle deelnemende leerlingen moet kunnen bereiken. Maar voor COC ontbreekt een decretaal kader voorafgegaan door een grondig debat. Schoolgebouwen bijvoorbeeld moeten terecht voldoen aan wettelijke normen rond woonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Wat als

de slaapkamer van de leerling de lesplaats wordt? En om voor subsidiëring in aanmerking te komen, moet de leerling erkend zijn als 'regelmatige leerling'. Is er nog sprake van een regelmatige leerling wanneer die systematisch een dag per week niet naar school komt? Garandeert de overheid het behoud van de huidige middelen of schuilen onder afstandsonderwijs nieuwe besparingen? Moet afstandsonderwijs gebeuren op vastgelegde tijdstippen of volstaat een resultaatsverbintenis? Gebeurt de evaluatie van leerlingen dan ook op afstand? Moet het schoolreglement dan niet worden aangepast? Is het nodige materiaal beschikbaar? COC stelt voor om eerst het vorige schooljaar te evalueren. Toen was iedereen het erover eens dat leerlingen snel moesten kunnen terugkeren naar de klas.

Ja, leerlingen moeten digitaal en zelfstandig leren werken. Ja, leerlingen moeten verantwoordelijkheid leren dragen voor hun eigen leerproces. Ja, technologie heeft een meerwaarde voor onderwijs. Maar eerst is een (decretaal) kader nodig op basis van wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit van afstandsonderwijs. COC roept het onderwijsveld dan ook op om weldoordacht op zoek te gaan naar de eventuele meerwaarde ervan (dat kan ook via een proeftuin), die meerwaarde duidelijk te expliciteren en daarna eventueel structureel en decretaal te verankeren. Pas dan kunnen we overgaan tot een nieuw normaal. De digitale evolutie kan ons helpen en verbeteren, maar daarvoor is er eerst een goede visie nodig en dan een plan. Alle randvoorwaarden – inclusief de middelen – moeten vervuld zijn. Bovendien kunnen die digitale behoeften ook worden ingezet in de klas, als middel en niet als doel.

Ten gronde moeten we ons misschien eerst de vraag stellen of we écht denken dat leerlingen slimmer worden door minder naar school, een fysieke plek waar ze het recht krijgen om samen te leren, te gaan. Want we mogen dat sociale proces niet laten ondersneeuwen! Ja, zelfs studenten uit het hoger onderwijs hebben er last van. En laten we niet talmen, want vooraleer we het beseffen, zitten we misschien opnieuw in gedwongen afstandsonderwijs. Hierbij een uitgestoken hand.

Koen